

Ескірмеген естелік

Сонау 70-ші жылдар. Мектеп бітірген соң оқу іздел Алматының жағалай бастаган кезіміз. Бірде тұрып жатқан пәтерімізге үлкен ағам болат орта бойлы, мандайы көре қарыс, екі көзі дөп-дөңгелек, әдеміше бір жігітті ертіп келді. Кейінрек оның ағаммен бірге Ақтогайдың аудандық газетіндегі бірге қызметтес болғанын, езі ақын жігіт екенін білдім.

Жас кезімізде шалықтап беріміз де елең жаздық қой. Сол кездері газет-журналдардан бір түспелі, тілті, оқулықтарымызға дейін ойып тұрып орнып алған Себит, Тайыр, Фали мен Қасымды өртегінің адамдарында елестетіп, пір тұтып жүрген кездеріміз. Алматыға алғаш барған кезімде жазушылар үйін торуылдан жүріп, алыстан «алын тұлға байсалды» Себит Мұқановтың кезім шалып қалып, жүрігім жарылғын кете жаздағыны есімде.

Мектепті Қарағанды қаласынан бітірдім. «Он шошқага тоймагандардың» үйысынан қаласы. Содан ба, ол жерден де жарытып жыршы көрмеппін. Одан кейін оқуға сырттай түсіп, ауылдағы жасы келіп қалған әкемнің жаһында біраз болып, қолғабыс тигізгендім бар. Шет аудандының «Босага» деген совхозы. Ола ауылдың жастары тәбелесте алдарына жан салмайтын, күреске де керемет. Бірақ, елең жазған елерменді ол жерден де кезіктіррем жоқ. Айтпақшы, кезіктіррем екен ғой...

«Босага» совхозын сол кезде Қерігул Айқынбеков деген сезе аса ділмар, жүрттү қалжынмен-ақ қатырып үстайтын бір ғажап адам басқарды. Неге екенін білмеймін, ол сол кездегі «Бобик» машинасын қантарып қойып, ылғи салт атпен машыларды арапап жүретін. Сол кісі бірде есепші-шештауат па екен, Қызылбаев деген бір кісімен бірге біздің үйге келіп түсті. Бір қызығы ол кісіні жүрттyn бәрі осылай тегімен аттайтын.

– Жәке, «Қарағер қартайғанда жорға шықты» дегендегі, мына құрдастың ақын болайын деп түр, деді Қерекең әкеме қарап бір күлпі алып.

– Қалай, десін бөріміз де елендесіп қалдық.

– Анау мадләрger Мінтаев екеуі далада келе жатып қасқыр көрмей ме, деді ол әнгімесін жалғастырып, – сонда бұл сол жерде шабтыбы лағып деген еленді тегіп-тегіп жіберіпти:

Қар жауар қара жерге қатыр-қатыр,

Жіріті біздің ауыл бәрі батыр,

Қасеке, кайда барып құтласын,

Артында Мінтаев келе жатыр...

Отырғандар қыран күлкі... Ал Қызылбаев кекеміздің осы тақыллеттес пошымы бөлек елеңдері ауылмыздың адамдарының көnlіп бір көтеріп тастайтын...

Ал мына жігіт сияқты нағыз тірі ақындың көздестіруімін бірінші рет. Көз алмай сұхтана қарап отырмын. Сөз де, езі де басқалардан болек. Қарға қусап қарқылдан не ыңыраның ырықылдан кулу деген жоқ. Бетін шұқырайтып, дыбысын онша шыгармай, әдемі ғана күледі. Ал одан қаттырақ күлсе жас балаға үксан білгімен, аузын көлгейлейтін әдеті бар екен. Француздар секілді «Р» қарпіне тілі көлініремей мә қалай. Кейін тілті, анық байқадық, қарта ойнаса «Көдір

ша неге жалпақтайсың оған» дегендей жалған жана шырлықтың жұлынын шығарды. Ақын ағамыздың онсыз да деп-дөңгелек екі көзі қосауыз мылтықтың үнгісінен айналып жүре берсін. Беті әлем-тапырақ...

– Сен білесің бе, – деді сонсын тұтығынқыrap, – біз бүкіл отбасымызben Серіктің аяғын жуған суга да жарамаймыз. Сейтті де тұрып жүре берді. Дәуігем тәбемізден талай наизағай ойнатып, жасын түсірді ғой. Бірақ дәл сол жолғыдан таусылғанын бірінші рет көрдім.

– Мениң пірім – Сүйібай дәл Жамбыл жарықтың айтпақшы, мениң пірім – Дауітәлі, Дауітәлі Стамбеков, – дәл тәбіренеді Серік болса, – Дауітәлдей алдында адудынды ағасы болмаса, Серік Аксұнқарулы деген ақын да болмас еді, – дәл ағынан жарылады сонсон. Аттас зарядтар тебіседі, дейді ғой. Ал бұлардың достығы өмірдің де, физиканың да занына бағынбайтын секілді. Кеп нәрсеге өздері де бас ие бермейтін, екеуінің де «қарағайдың қарсы біткен» бұтағы екені де рас енді.

Әзідері демекші, үшінші достары Абзап Бекеновтің болмыс – бітімі бұлардан өзгешелуе. Ол бір ез арнасымен есіле ағып жатқан Есіл

болып отыр. Құда болған да көдімгі бауызыда құда. Мына құданың құдіретіне қараңыз, Нұрат деген ұлының таңдауы Дауітәлінің Назым деген қызына түскен ғой. Несекен қазақы салт-дәстүрдің қаслағын қырып, қаймагын ішкен ортадан шыққан көргенді адам. Алдымен бар жора-жолғысын жасап, Фарида женгемізге ат арытып арнағы барып, қыздарына көдімгідей құда түсіп, сырға тақты. Одан кейін Астананың төріндегі «Жеті қазына» деген мейрамханада дүрлідетіл тойын еткізді. Қезір ол екеуміз бір-бірімізді «құда» дәл қоқытып қоятынымыз бар. Сейтін, бүкіл курс болып өлгөніміз тіріліп, өшкеніміз жаңғандай болып бір асып-тасыған қуныша кенелген едік сол күні.

Жақында Несекен Даукең тірі болса тұра 70-ке толатын күн Астанада бөріміздің басымызды қосып, арнағы бильярд жарысын еткізіп құрдастың мерейтойын езі бастап берді. Бул бір жағынан арғымақ ақындардың бір-біріне деген құрметі де болса керек. Екінші жағынан «Назым қызының жаман келін болмаган-ау» деген жорық біз де бір көтеріп қалдық. «Назым келінім өнерді» дәл бильярдқа бір әп-әдемі кий әкеліп жүретіні тағы бар. Жалпы осы қызының

ҚАЙРАН Да МЕНІҢ ДАУАҒАМ...

шәнөм

Күнде «Думан» «Қарқөз»,

Жүрген жерін-ау!

Дәуагамның ақындығының алғашқы «Қызы-

атын Даукең езі қойып еді. «Русланымнан айрылып, құдайға наз қылуп жүргенде тұған

